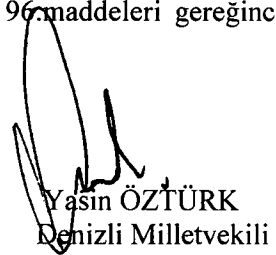

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını; Anayasa'nın 98 ve İçtüzüğü'nün 96 maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim.

Yasin ÖZTÜRK
Denizli Milletvekili

Görünmeyen hayatlar: Türkiye'de özel gereksinimli bireylerin sessiz mücadelesi

Bir toplumun vicdanı, en kırılgan üyelerine nasıl davrandığıyla ölçülür.

Bugün Türkiye'de yaşayan binlerce özel gereksinimli bireyin hayatına baktığımızda karşımıza çıkan tablo, ne yazık ki bu vicdan sınavının başarıyla verilemediğini gösteriyor.

Kâğıt üzerinde haklar var. Yönetmelikler, yasalar, strateji belgeleri...

Hepsi "eşitlik", "erişilebilirlik" ve "toplumsal katılım" vurgusu yapıyor. Ancak gerçek hayat, bu metinlerden çok farklı bir hikâye anlatıyor. Çünkü sorun mevzuat eksikliği değil; uygulama eksikliği, denetimsizlik ve çoğu zaman da umursamazlık.

En temel sorunlardan biri erişilebilirlik.

Kaldırımlar hâlâ rampasız, toplu taşıma araçlarının büyük kısmı hâlâ uygun değil, kamu binaları çoğu zaman sadece "göstermelik" düzenlemelerle geçiştiriliyor. Görme engelli bireyler için kılavuz yollar ya hiç yok ya da işlevsiz; işitme engelli bireyler için kamusal hizmetlerde yeterli iletişim desteği sağlanmıyor. Bu tablo, "bağımsız yaşam" hakkının fiilen yok sayılması anlamına geliyor.

Eğitim alanında durum daha da çarpıcı.

Kaynaştırma eğitimi adı altında çocuklar sistemin içine alınıyor ama gerekli destek sağlanmadığı için aslında dışlanıyor. Özel eğitim öğretmenlerinin sayısı yetersiz, mevcut öğretmenler ise ağır iş yükü altında eziliyor. Aileler, çocuklarının en temel eğitim hakkına erişebilmesi için adeta sistemle mücadele etmek zorunda kalıyor.

İstihdam ise başlı başına bir başka sorun.

Özel gereksinimli bireyler için belirlenen kota uygulamaları çoğu zaman kâğıt üzerinde kalıyor. İşverenler ya bu yükümlülüğten kaçmanın yollarını buluyor ya da bireyleri niteliklerine uygun olmayan, "göstermelik" pozisyonlarda çalıştırıyor. Oysa gerçek çözüm, bu bireyleri üretim sürecinin aktif ve saygın bir parçası haline getirecek politikalar geliştirmektir.

Sosyal destekler ise yetersiz ve sürdürülebilir olmaktan uzak.

Artan hayat pahalılığı karşısında verilen yardımlar hızla eriyor. Bakım yükü büyük ölçüde ailelerin omzuna bırakılıyor. Bu durum hem özel gereksinimli bireyleri hem de onların yakınlarını ekonomik ve psikolojik olarak yıpratıyor.

Daha da önemlisi, toplumda hâlâ güçlü bir önyargı ve dışlama kültürü var. Özel gereksinimli bireyler çoğu zaman “yardıma muhtaç” bireyler olarak görülüyor; oysa asıl ihtiyaçları acıma değil, eşit fırsat ve erişilebilir bir yaşamdır.

Gerçek şu ki, Türkiye’de özel gereksinimli bireyler için hayat, sadece fiziksel engellerle değil; sistemin kurduğu görünmez duvarlarla da mücadele etmek anlamına geliyor. Bu da sorunun bireysel değil, tamamen yapısal olduğunu açıkça ortaya koyuyor.

Devletin görevi, bu bireyleri hayata “dahil etmeye çalışmak” değil; zaten onların da eşit birer Vatandaş olduğu gerçeğinden hareketle tüm sistemi buna uygun hale getirmektir. Bugün gelinen noktada ise bu sorumluluğun yeterince yerine getirilmediği ortadadır.

Bu Bağlamda;

- 1) Türkiye genelinde erişilebilirlik standartlarına uymayan kamu binaları ve altyapılar için bugüne kadar kaç yaptırım uygulanmıştır? Bu denetimler neden etkili sonuç vermemektedir?
- 2) Engelli bireylerin eğitimde karşılaştığı sorunlara yönelik somut ve ölçülebilir hangi iyileştirmeler yapılmıştır? Kaynaştırma eğitiminin başarısı nasıl değerlendirilmektedir?
- 3) Kamu ve özel sektördeki engelli istihdam kotası neden etkin biçimde uygulanamamaktadır? Bu yükümlülüğe uymayan kurumlara ne tür yaptırımlar uygulanmaktadır?
- 4) Engelli bireylere yönelik sosyal yardımların, artan yaşam maliyetleri karşısında yetersiz kaldığı açıkken bu desteklerin artırılması neden gündeme alınmamaktadır?
- 5) Evde bakım hizmetlerinin kapsamı ve kalitesi neden Ülke genelinde eşit değildir? Bu hizmetlerin standardizasyonu için hangi adımlar atılmıştır?
- 6) Toplu taşıma ve şehir altyapısının erişilebilir hale getirilmesi için ayrılan bütçeler nereye ve nasıl harcanmaktadır? Bu projelerin sonuçları neden şeffaf biçimde paylaşılmamaktadır?
- 7) Engelli bireylerin bağımsız yaşam hakkını güçlendirecek uzun vadeli ulusal bir strateji var mıdır? Varsa neden somut sonuçları sahada görülmemektedir?
- 8) Toplumdaki önyargıları kırmak ve gerçek bir sosyal kapsayıcılık sağlamak için hangi etkili farkındalık politikaları uygulanmaktadır?

Bu sorulara verilecek samimi, şeffaf ve hesap verebilir cevaplar; yalnızca özel gereksinimli bireylerin değil, tüm toplumun geleceği açısından belirleyici olacaktır.